

تۆرك يوردى

ناشرى : تۆرك يوردى
مدىرى : جلال ساھر

۱۳۳۳ صاى ۲۱ ۶ كانون اول ۱۳۳۳ يىل ۶ جلد ۱۳ صاى ۱۴۹

۷۴
⑤

آرانیور قوش تویندن
داها دولغون و بوموشاق
برسینه که ایچنده کی
هرآن صادق ، لکه سز ، آق !

هرآن صادق ، لکه سز ، آق
برسینه نك صاحبسی !
سنی بوکون بکله یورم ،
ای گوکلک جاذبه سی !

شیمدی بکا تسلیلر
ویریور بوسفیل اوطه !
گولگه ک بونون گزینیور
صانیورم هر طرفده !

گولگه ک ، سنک لطیف گولگه ک ،
آد اولاسه یاشایمام !
آدک ، عطرک ، تخطرک
نم شیمدی عیرم ، ضیام !
قونیه ، ۱۷ کانون اول ، ۱۳۳۲

رسم هست

شرق ادبیاتندن

چین حکایه لری

بزده غرب ادبیاتی ، شاعرلری ، حکایه نویسلری ؛
رومانجیلری حقنده آرزقو مقاله لر یازیلش ایسه ده
شیمدی به قادیار چین و ژاپون ادبیاتی حقنده هیچ بر
یازی به تصادف آیله مدم . هر قومک دوشونجه سنه
واقف اولقی ، فلسفه سنی آکلامق لازمه نیچین بونلر
حقنده ده بزده براق سطر یازی بولونماسین ؟ آوروپا
لیرک « صاری تهله که » دیه یاد ایتدکری چینلیرک
کندیلرینه کوره پک خصوصی و شایان دقت بر ادبیاتی
واردر . طبعیدر که بز بونی بوراده اوزون اوزون
آکلا ته جق ده کار . مقصدیز چین ادبیاتی حقنده
مختصراً بر فکر ویرمکدر . بودفعه چین حکایه لرندن
بخت ایده جکیز .

اکثریتله نظم و نثر قاریشیق اولارق ترتیب
ایدیلن چین حکایه لرینی اوقودیفمز زمان صوک درجه

وحشی ، فقط پک زیاده تراکته مجلوب بر قومک
ادبیاتی اولدیغه قانع اولورز . بو حکایه لریک مان هپسنده
اؤدره هالر ، جادیلر ، کوچوک تیلکیلر ، چیچکدن
قادیلر و پورسه لیدن الهلر واردر . خلقک بنلکندن
کلن بو افسانه لر سایه سنده حکومت سماویه سودینه لرینک
آقشاملری لامبانک ضیاسی آلتنده باومندن یاپیلش
قادار صاری چین یا وورولرینه نه کی ماصاللر نقل
ایتدیکنی آکلا به بیلیرز . منشأ لری اعتباریه پک مختلف
عصرلره عائد اولان بو حکایه جکار بعضاً غربک دینی
افسانه لری کی طریف ، بعضاً پری حکایه لری قادیار
خارق العاده ، بعضاً مستزنی در . ایچلرنده باشدن باشه
قورقونج منقبه لرده آکسیک دکلدز . خانم نینه لر مزک
کوچوکلکده بزده نقل ایتش اولدینی ماصاللردن
برقچنک و قتیله چیندن کلش اولسی محتملدر . اساساً ،
مشهور منقد (رهمی دوغورمون) ملی ماصاللرک
منشأ لرینی وایلک اوکجه هر هانکی بر قوم آردسنده
صورت انتشارینی بولقی چوق زمانلر مشکل اولدیغنی ،
چونکه افسانه لره ادبیاتلرک آک ابتدائی شکلی دینه .
بیاه جکندن عینی ماصالی مختلف زمانلرده مختلف قوملرک
تولید ایتسی محتمل بولوندوغنی سوبله یور . نه ایسه ،
بو ، بمحمزدن خارجدز . فضله تفصیلاتده بوراده
لرؤم یوقدر .

چینلیرک قورقونج ماصاللردن برنونه کوستره لم :
« پانغ » اسمنده عالمک بری سواقده طانیدینی برکنج
قیزی آوینه قبول ایدهر . مادمازده لی کم گورسه درحال ای
برقیزجفر اولدیغندن قناعت کتیرمه سی ممکن دکل ...
ایرتسی کون عالم اوکا تصادفندن دولانی پک ممنون ...
کندی کندیسنی تبریک ایدر . نهایت کوچوک قیزی
اوده یالکیز بیراقارق معتادی اوزره دیشاری به چیقار .
عودتده ، تجسس سائقه سیله ، کنج قیزی بولوندوغنی
اوداده کیزلیجه کورمک آوزو ایدر و بوله نک بر
یاریغندن ایچری به باقار . برده نه کورسون ! یشیل
بوزلی براسکت ؛ کسکین ، سیوری دیشاری وار .
آلنده برکنج قادین دریسی ... دری بیاضه وپنه به
بو یاپور : تلوین بیتدکدن صوکرا وجودینه کیر .
اسکت بوضورتله اورتولدیکی زمان پک جاذب ...
بونی کورن « پانغ » دیشاریده قورقودن تیرمه که
باشلار . قورقوسی ده نیوده ده کلش ! ... جادی
هان دیشاری به فیرلار ، اوزرینه آتیلر و زوالی عالمک

باغلی اولارق، ایکی جادی واسطه‌سه اوزاق بر
شهره کورتورولوبور واوراده بر سرایه گیدوب طبق
مصر قدیم اعتقادات دینه‌سندده اولدینی گبی جهنملر
حاکمک حضورینه چقیورلر. حاکمک اؤگنده
اولولرک بوبوک کتابی آچقدیر. آمرلری اجرایدن
مأمورلر مجرم روحی یاقلادقلری گبی یدی آفاق
یوکسکلکده و اطراف آتشلرله جوریلش بر قازانه
آتیورلر؛ صوکر اوکی ییچاقلر طاغنه گوتوره‌رک
یکلی یتیشمش بامبولر قادار سیوری صفیحه‌لرله
وجودینی پارچه پارچه ایدیورلر. حاصلی اکر روح
نقود میریه غصب ایتش بر آدمک روحی ایسه آغزینه
قاشیق قاشیق آرنش قیزغین آلتون آقییورلر. فقط
بوجهنم هیچ بر زمان ابدی دکدر. اوراسی برکچید
محلیدر. روح، جزاسنی گوردگدن صوکر آتناسخ
چرخنه گیره‌رک ارض اوستنده بعدما هانکی شکله
ظهور ایده‌جک ایسه اوشکلی اکتساب ایلهور. بو
حکایه هر حالده بر هند افسانه‌سی اولسه کرکدر. بالکیز
ذکای چینی بوکا دو بولامش دها بر طاقم اشکنجه‌لر
علاوه ایتشدیر. حقیقی چینلیر ایچون روح بر یولو
قادار خفیدر. بر حیات اولان سودکاری ایله گلوب
قونوشمسی عدم‌الاحتمالدر. چینلیرک حکایه‌لرنده
ذکری کچن الهلره کلنجه، پک چیرکین بر طاقم
تمالردن عبارتدر. حتی قبل‌المیلاد آلتنجی عصره
عائد بعضیلری اودرجه چیرکیندرکه ساده دلانی
قورقوتوب اویقوسز بیراقغه کافی کلیر.

بونلردن، بیقلری ایکی آت قویروغی تشکیل ایدن
بر دانه‌سی آک مشهور چین حکایه‌لرینک قهرمانیدر.
بوآله پک چوق زمانلردن بری بر معبدده عزلتنشین
ایمش. گونک برنده «چو» اسمنده گنج برمکتبی
اونی آقشام یکننه دعوت ایتش. عینله انسانلرک
عادات و طبایعنه مالک اولان آله معین ساعتده گلش
صوفراده غایت نشه‌لی بولومش، یش، ایچمش،
نکایه‌لر نقل ایلهمش. آکلاشیلان بواله اولدجه
معلوماتی بر آله‌مش. چین ایمپراطورلرک بوتون عنعناتنه
و آثار ادبیّه عتیقه‌سنه واقف اولدینی گبی یکی اثرلرده
آشنا ایش. حاصلی «لوق» نامندکی بوآله دهاپک
چوق دفعه‌لر گلش، گیتمش و دلقانیله قارش
صوک درجه خیره‌واه داورامش. نهایت بر آقشام
«چو» کندیشک ترتیب ایتدیک بر حکایه‌ی آلهه

قلبی قوباروب آتار. حکایه‌نک بوندن صوکراسی
نهدر، حس ایتدیکیمی؟ ... عالم، هر نوع سحری
دفعه مقتدر بر راهک مهارتی سایه‌سندده قلبی یرینه
قویدورتور و یکیدن جانانیر. حاصلی بعث بعدالموت
سربنه مظهر اولور. بواکتساب روح ایتک مسئله‌سی
چین حکایه‌لرنده پک چوق تصادف اولونان بر نتیجه‌در.
روحک ابدیتنه قانع اولمایان چینلیر اونی احیا ایتکه
دها متئلدرلر. بوجادی و «یانغ» حکایه‌سی چینده
پک اُسکی و پک ملیدر.

بعض حکایه‌لر ایسه بوجادی ماصالی ایله بوسبوتون
ضد بر ماهیتده‌درلر. ایچلرنده حقیقه پک طریقلری ده
واردر: سره چیچک قادیلردن بحث ایدرلر.
طالعلری، بر بخار حالنده ایچریسندن چیتدقلری بر
نیاته هر بوطدر؛ بوتبات باشقه بریره دیکیلیرسه بردن
بره مجهول بر قوتله سر اولورلر، نبات صاراروب
قورورسه بایلیرلر. مملکتلری بر باشند بر باشه
چیچکلره دوناتان، سحرلرندن اعتباراً بر تراجه‌حالنده
اویولش اولان طاغلرینک تپه‌لرینه قادار هر طرفی
بریاغجه حاله‌گترین و بوتون حکومت‌سماویه‌ی رنکا
رنک قیریزاته‌ملر و شقایقلرله یاغلی بویا بر رسم کی
تلوس ایدن بوجیچکچی قومده بوکی خولیلرک تنبت
ایتسی قولایقله آکلاشیله‌ییه‌جک برشیدر. مکمل
یاغچوان وعینی زمانده مکمل قولوریت اولان چینلیر
بوصورتله چیچکله قادینی یکدیگردن تفریق ایتیه‌ور.
چونکه یکی چیچک آچش نباتلرگی یشیل، ماوی
ایله تلبس ایدن چین قادیلری قیلده اقمسزین گولگه‌ده
و چیچکلرک قوقوسی ایچنده باشایورلر.

غرب لسانلرینه ترجمه ایدیش اولان پک چوق
چین حکایه‌لری چینلیرک بودنیانک ماوراسنده دیگر
بر عالم تخیل ایتدکلرینی و اوکا دائر هیچ برأمل
بسلامه‌دکلری گبی الهی هیچ بر مفکوره‌یه‌ده صاحب
اولمادقلری گوسترمکه کافیدر. معنوی و اخلاقی فکرلری،
صنعت ترسیملری گبی، علم مناظره موافق دکدر
واققلری یوقدر. معافیله اون بئنجی عصر میلادی‌یه
عائد ونسبتاً یکی عد ایدیلن بعض حکایه‌لرده جهنم
واشکنجه تصویرلرینه تصادف اولونمده‌در.

آشکنجه‌لر حتی پک دهشتلیدر: بو جهندن
خیله اصفراک وسعتنه حیران اولماق قابل دکدر؛
روحلر، وجوددن چیتدقدن صوکر، آلر آرقیه

(Burligton) ده دنيايه كلدی ، اصل اشتغال ایلدیکی شعبه علم ، اطفالیات و روحیات اولیوب ، فلسفه ایدی . فقط ، چوچق روحیاتی علماستدن (ستانله‌ی هال) ، دوام ایتدیکی دارالفنونده علم روح خواجه‌سی ایدی . بونک ، (دووه‌ی) اوزرینه چوق تأثیری اولدی .

(دووه‌ی) ، ۱۸۸۴ده (فلسفه‌دن دوکتور) رؤسنی احراز ایتدی . صوگرا میشیغان دارالفنونده خواجه‌سنی استخلافاً ، فلسفه مدرسی اوله‌رق بوراده شقاقو دارالفنونی فلسفه و اطفالیات معلمکنه دعوت ایلدیکی تاریخ اولان ۱۸۹۴ سنه‌سنه قدر قالدی . بوکرسی‌ی اون سنه محافظه ایتدی . اطفالیات ایله بالخاصه بوسره‌ده مشغول اولشدر .

۱۹۰۴ ده نوپورق دارالفنونده دعوت اولندی . شیمیدی اوراده فلسفه ایله مشغول اولغده‌در . یالکز بازار کونلری رفیق‌سی و درت چوچنی اطرافنده اولدینی حالدده چنتلکده چیچک و آغاچلرله اوغراشیر .

(پراغماتیزم) ، هرشیته تأثیرات عملیه و تطبیقیه‌سنه کوره برقیمت ویرر . قوری سوزاوزرینه دکل . بو مذهبه سالک اولان (دووه) یه کوره بتون فلسفه نظریه‌لرینک وظیفه‌سی حرکات خارجییه و سیرتمزی تسهیل ایتکدر . (دووه‌ی) ، پراغماتیزمی اخلاق ، منطق و روحیاتده تطبیق ایتدی . بونلره عائد نظریه‌لرک قیمتی تطبیقات عملیه‌لرله اولچر .

(دووه‌ی) ، پراغماتیزمی تربیه وادیسته‌ده کتیردی . بونظریه‌نک موفیقی ، بالخاصه بو ساحه‌ده کورولدی .

(دووه‌ی) ک پداگوژیسی برکله ایله ایضاح اولنه‌بیلیر : اوکا کوره تربیه ، سجه تشکیل ایتکدر . تربیه ایتک ، هرشیدن اول ، شخصییتی تشکیل ایدن و ذوی‌الحیاتک خواصندن اولان قوای درونییه‌ی قوه‌دن فعله چیقارمقی فرصتی تأمین ، فطری فعالیتلری ایقاپ و اونلری تنظیم و اداره ایتکدر . کورولیورکه ، بواصول تربیه ، چوچنی حرکتسز ، مطاوع (Passive) برحالدده براقان عنعنری پداگوژی ایله طبان طبانه ضاددر .

(دووه) ، برکون بر مویله مغازه‌سنه کیده‌رک ، کندی مکتبده مختلف ایشلرده قولالیه .

اوقویارق فکرنی سورار . لوق حکایه‌ی عادی بولور ؛ دوستنک براز قابا فکری اولدیغنی سوبله‌مکندنه چکینمز . کندیس غایت آبی بر آله اولسی حبسییه مکتبلینک ذکاسنی تزئیده قرار ویرر . باقیکنزصل : برگون ، جهنمه ، برحیات اولدیغنی زمانلرک زیاده اثر ذکاگوسترمش اولان برأولونک پیننی بولور ، آلیر ، برلکده گوتورور و او آقشام کنج مکتبلی ایله تکرار صوفراده بولوندق‌لری اثناده اونی آدم عقللی سرخوش ایدر وفرصندن بالاستفاده (چو) نلک قفطاسینی آچار . ویننی چیقارده‌رق برینه‌گتیردیکی پینی اقامه آلیر . بو عملیاتک نتیجه‌سنده « چو » پک صنعتکار ، پک مشهور برأدیب اولور . حقیقتده بو آله آبی قلبی برآدمدن باشقه برشی دکلیش ! . . . آناتول فرانسیک دیدیکی کبی مع‌التأسف آرتق اقامت ایتدیکی طاغدن آشانی‌یه اینه‌مه‌بور . او حالده شهرده‌کی ضیافتلرده اشتراک ایتکدن محرومدر .

ایشته چین حکایه‌لری . . . قارئلر حکملری

ویرسینلر ! . . .

مآله فخری

تعلیم و تربیه

ایش مکتبی [*]

ایش مکتبی ، هردرسی ، برایشه ربط ایده‌رک اودرسی چوجفک ذهننه ده‌آئی یرلشدیرمک مقصدیه تأسیس اولمشدر . درس‌لر ، چوجق‌لری علاقه‌دار ایدن ایشلر اطرافنده طولانمشدر . بومکتبلر امریقاده طومغمشدر . امریقالی (Yohn DeWey) مذهب فلسفیی اولان (پراغماتیزم) و امریقا (تکنیک) مکتبلرینک موفیانتدن ملهم اولارق ایش مکتبی تأسیس ایتدی .

قارئلریزه اول (دووه‌ی) یی تقدیم ومذهب فلسفیی ایضاح ایتکدن صوگرا ایش مکتبنک قرو- کینسی چیزم :

(دووه‌ی) ، ۲۰ تشرین اول ۱۸۵۹ ده

[*] (Arbeitschule) .